

Bosnia ja Hertsegovinaa koskeva vuoden 2013 edistymiskertomus

Euroopan parlamentin päätöslauselma 6. helmikuuta 2014 Bosnia ja Hertsegovinaa koskevasta vuoden 2013 edistymiskertomuksesta (2013/2884(RSP))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon 16. kesäkuuta 2008 allekirjoitetun ja EU:n kaikkien jäsenvaltioiden ja Bosnia ja Hertsegovinan ratifioiman Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Bosnia ja Hertsegovinan välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen,
- ottaa huomioon 19.–20. kesäkuuta 2003 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmät Länsi-Balkanista ja niiden liitteen ”Länsi-Balkania koskeva Thessalonikin toimintasuunnitelma: kohti yhdistyvää Eurooppaa”,
- ottaa huomioon 11. joulukuuta 2012 ja 21. lokakuuta 2013 annetut neuvoston päätelmät Bosnia ja Hertsegovinasta,
- ottaa huomioon 16. lokakuuta 2013 annetun komission tiedonannon ”Laajentumisstrategia sekä vuosien 2013 ja 2014 tärkeimmät haasteet” (COM(2013)0700) sekä siihen liitetyn 16. lokakuuta 2013 hyväksytyyn komission yksiköiden työasiakirjan ”Bosnia ja Hertsegovinaa koskeva vuoden 2013 edistymiskertomus”, SWD(2013)0415,
- ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa, erityisesti 23. toukokuuta 2013 annetun päätöslauselman Bosnia ja Hertsegovinaa koskevasta vuoden 2012 edistymiskertomuksesta¹ ja 22. marraskuuta 2012 annetun päätöslauselman laajentumisesta: politiikat, kriteerit ja EU:n strategiset edut²,
- ottaa huomioon työjärjestyksen 110 artiklan 2 kohdan,
  - A. toteaa EU:n olevan edelleen vahvasti sitoutunut suvereeniin ja yhdistyneeseen Bosnia ja Hertsegovinaan ja maan jäsenyysmahdollisuuteen;
  - B. toteaa, että Daytonin sopimuksen liitteeseen 4 perustuva monimutkainen ja tehoton institutionaalinen rakenne yhdistettynä Bosnia ja Hertsegovinan poliittisten johtajien toimettomuuteen ja kyvyttömyyteen tehdä kompromisseja vaikuttaa yhä kielteisesti maan valmiuksiin edetä tiellä kohti EU:ta ja parantaa kansalaistensa elinoloja; katsoo, että on kiireesti ryhdyttävä perustuslaillisiin uudistuksiin, jotta voidaan edetä kohti toimivaa ja osallistavaa demokraattista valtiota;
  - C. toteaa, että EU:n jäsenyysmahdollisuutta on tarjottu Bosnia ja Hertsegovinalle yhtenä maana;
  - D. katsoo, että tarvitaan lisää dynaamisuutta ja kansalaisten ja kansainvälisten velvoitteiden

---

¹ Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2013)0225.

² Hyväksytyt tekstit, P7_TA(2012)0453.

huomioon ottamista, mikäli aiotaan välttää uusi pattitilanne valmistauduttaessa lokakuun 2014 yleisiin vaaleihin;

- E. ottaa huomioon, että laajalle ulottuva korruptio, erittäin korkea työttömyys ja Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisten huonot tulevaisuudennäkymät haittaavat edelleen vakavasti maan sosio-ekonomista ja poliittista kehitystä;
- F. ottaa huomioon, että alueen muiden maiden kanssa hyvien naapuruussuhteiden hengessä tehtävä yhteistyö on välttämätöntä rauhanomaisen rinnakkainelolon ja sovinnonteon varmistamiseksi Bosnia ja Hertsegovinassa ja Kaakkois-Euroopassa;

Yleistä

1. on hyvin huolestunut maan kolmen etnisen yhteisön poliittisten johtajien edelleen osoittamasta yhtenäisyyden puutteesta; kehottaa poliittisia ryhmiä maan kaikilla valtatasoilla lisäämään yhteistyötä ja vuoropuhelua nykyisten kiistojen ratkaisemiseksi, jotta uudistuslinjalla edistytään ja Bosnia ja Hertsegovinan kansalaisten elinolot paranevat; pyytää kansalaisyhteiskuntaa osallistumaan tiiviimmin maan uudistamispyrkimyksiin;
2. pitää myönteisenä Brysselissä 1. lokakuuta 2013 aikaansaatua kuuden kohdan sopimusta, mutta pitää valitettavana, että keskusjohtoisuutta kannattavat voimat vastustavat sen täytäntöönpanoa; korostaa, että Bosnia ja Hertsegovinan edistymisen varmistamiseksi on tärkeää noudattaa liittovaltiota ja laillista edustusta koskevia periaatteita;
3. vaatii luopumaan kansallismielisestä ja etnosentrisestä retoriikasta, jota Bosnia ja Hertsegovinan kolmen kansanryhmän johtajat käyttävät; tuomitsee kaikkinaisen uskoon tai etniseen taustaan perustuvan erottelun ja syrjinnän missä tahansa maassa;
4. kehottaa poliittisia johtajia keskittymään korkean tason vuoropuheluun tähtäävän etenemissuunnitelman täytäntöönpanoon ja mahdollistamaan siten vakautus- ja assosiaatiosopimuksen voimaantulolle asetettujen ehtojen täyttymisen;
5. kehottaa hallituksia ja toimivaltaisia viranomaisia parantamaan instituutioiden tehokkuutta ja toimivuutta ja luomaan tehokkaan mekanismin EU-koordinoitua varten, jotta varmistetaan, että unionin säännöstö otetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä ja pannaan täytäntöön yhdenmukaisesti koko maassa kansalaisten yleisen hyvinvoinnin turvaamiseksi; pyytää niitä tässä yhteydessä varmistamaan, että ne voivat puhua yhdellä äänellä valtion tasolla; korostaa, että ilman mainittua mekanismia EU:hun liittymistä koskeva prosessi pysyy umpikujassa; kehottaa kaikkia poliittisia puolueita pyrkimään parantamaan poliittista vuoropuhelua ja vahvistamaan poliittista kulttuuria;
6. muistuttaa komissiota siitä, että unionin laajentuminen merkitsee enemmän kuin pelkkää unionin säännöstön siirtämistä ja että laajentumisen on perustuttava aitoon ja kattavaan sitoutumiseen eurooppalaisiin arvoihin; vaatii EU:ta tekemään jatkuvasti yhteistyötä Bosnia ja Hertsegovinan johtajien kanssa ja arvioimaan uudelleen lähestymistapaansa Bosnia ja Hertsegovinaan ottaen huomioon, että edistyminen kohti EU:n jäsenhdokasvaltion asemaa on pysähtynyt, vaikka alueen muut maat ovat samanaikaisesti edistyneet; kehottaa kansainvälistä yhteisöä ja erityisesti Eurooppa-neuvostoa ja jäsenvaltioita tehostamaan ponnisteluja konsensuksen aikaansaamiseksi Bosnia ja Hertsegovinan poliittisten johtajien keskuudessa perustuslaillisten ja EU-

jäsenyyteen liittyvien uudistusten edistämisestä; kehottaa seuraavaa korkeaa edustajaa / varapuheenjohtajaa ja laajentumisasioista vastaavaa komission jäsentä asettamaan Bosnia ja Hertsegovinan keskeiseksi painopistealueeksi sen jälkeen, kun uusi komissio on nimitetty vuonna 2014; panee tässä yhteydessä merkille EU:n edustuston ja EU:n Bosnia ja Hertsegovinan erityisedustajan tärkeän aseman ja näiden antaman merkittävän panoksen;

7. pyytää komissiota lisäämään ponnistelujaan edesauttaakseen Sejdić–Finci-tapauksessa annetun tuomion, jossa taataan yhtäläiset oikeudet maan kaikille kansanryhmille ja kansalaisille, täytäntöönpanoa koskevan sopimuksen syntymistä sekä toimimaan keskeisessä asemassa EU-suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden, kuten hyvän hallinnon toimivan järjestelmän, demokratiakehityksen, taloudellisen hyvinvoinnin ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen, toteuttamisessa;
8. pyytää EU:n valtioiden ja hallitusten päämiehiä ja ulkoministereitä sitoutumaan henkilökohtaisesti entistä lujemmin maahan;
9. kehottaa viranomaisia saavuttamaan jäljellä olevat tavoitteet ja täyttämään korkean edustajan toimiston sulkemista koskevat ehdot, jotta paikallinen sitoutuminen ja vastuullisuus voisivat voimistua; korostaa, että korkean edustajan toimiston sulkemista voidaan harkita ainoastaan, jos kaikki ehdot täyttyvät;
10. pitää erittäin huolestuttavana sitä, että poliittisten johtajien neljä vuotta kestänyt kiista johti siihen, että Euroopan neuvosto harkitsi alustavasti pidättävänsä maan oikeuden olla edustettuna neuvostossa, mikäli Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antaman tuomion täytäntöönpano ei ole edistynyt merkittävästi ennen vaaleja; korostaa, että vuoden 2014 Bosnia ja Hertsegovinan presidentinvaalien ja keskushallituksen parlamentin ylähuoneen vaalien legitimiys joutuu kyseenalaiseksi, jos Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antamaa tuomiota ei panna täytäntöön;
11. toistaa, että perustuslakiuudistus on edelleen tärkein keino, jolla Bosnia ja Hertsegovina voidaan muuttaa tehokkaasti ja täysipainoisesti toimivaksi valtioksi; kehottaa federaatiota tarkastelemaan konkreettisia ehdotuksia tältä osin, kuten tiettyjen kantoneiden yhdistämistä ja toimivallan uudelleenjakoa, jotta yksinkertaistetaan federaation monimutkaista institutionaalista rakennetta, varmistetaan kaikkien kansanryhmien ja kansalaisten entistä tasapainoisempi edustus, poistetaan etninen syrjintä ja tehdään valtiosta toimivampi, taloudellisempi ja kansalaisilleen vastuullisempi; kehottaa kaikkia poliittisia puolueita osallistumaan tähän prosessiin rakentavasti ja avoimesti ja hyödyntämään neuvoja ja ohjausta, joita Venetsian komissio voi tässä prosessissa tarjota; suhtautuu myönteisesti kansalaisyhteiskunnan järjestöjen pyrkimyksiin antaa panoksensa perustuslailliseen uudistusprosessiin ja tukee kyseisiä pyrkimyksiä;
12. pitää myönteisenä ensimmäisen vuoden 1991 jälkeen järjestetyn väestön- ja asuntolaskennan sujuvaa toteutusta ja laskentavaiheen saamista päätökseen; kehottaa asiasta vastaavia viranomaisia varmistamaan, että väestönlaskenta pysyy tilastolaskennallisena toimenpiteenä ja että siinä noudatetaan kansainvälisiä normeja; kehottaa kaikkia toimivaltaisia viranomaisia olemaan politisoimatta väestönlaskentaa, jonka tarkoituksena on tarjota objektiivisia sosioekonomisia tietoja;
13. pitää vakavana huolenaiheena sitä, että toimivallan jakoa koskevat kiistat estävät EU:n taloudellisen tuen vastaanottamisen; pitää valitettavana, mutta tukee kuitenkin täysin

komission päätöstä peruuttaa liittymistä valmistelevalta tukivälineestä (IPA-I) rahoitettavat hankkeet; on huolestunut siitä, että toimiin ryhtymättömyyden seurauksena poliittiseen ja sosio-ekonomiseen kehitykseen tarkoitettu IPA-II:sta rahoitettava miljoonien eurojen suuruinen EU-tuki voi jäädä myöntämättä;

Poliittiset kriteerit

14. pitää huolestuttavana, että poliittiset kannat ovat edelleen haitanneet lainsäädäntötoimintaa; vaatii poliittisilta johtajilta suurempaa poliittista vastuuvastavuutta Bosnia ja Hertsegovinan kansaa kohtaan;
15. kehottaa kaikkia Bosnia ja Hertsegovinan parlamentissa edustettuina olevia poliittisia puolueita hyväksymään kiireesti tarvittavat muutokset vaalilakiin, jotta parlamenttivaalit voidaan järjestää lokakuussa 2014; toistaa, että Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimen päätökset ovat lopullisia ja sitovia ja että ne on niin ollen pantava täytäntöön;
16. pitää vakavana huolenaiheena tehotonta oikeuslaitosta sekä sitä, että tuomioistuinten ratkaisujen täytäntöönpano epäonnistuu yhä useammin; kehottaa ehkäisemään poliittiset hyökkäykset oikeuslaitosta vastaan ja ratkaisemaan oikeuslaitoksen budjettivastuiden hajanaisuuden ongelman;
17. pitää hyvin myönteisenä oikeusasioita koskevaa jäsennellyä vuoropuhelua, joka on johtanut konkreettisiin tuloksiin, kun useat sen suosituksista on pantu täytäntöön; on tyytyväinen oikeustapausten ruuhkan purkamisen edistymisestä; toistaa kehotuksensa ryhtyä jäsennellyn vuoropuhelun suositusten mukaisiin oikeusjärjestelmän rakenteellisiin ja institutionaalisiin uudistuksiin muun muassa Bosnia ja Hertsegovinan neljän eri oikeusjärjestelmän yhdenmukaistamiseen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi esimerkiksi perustamalla valtiotason korkeimman oikeuden, kuten Venetsian komission asiaan liittyvässä lausunnossa suositeltiin;
18. on tyytyväinen myös sotarikoksia koskevien oikeustapausten ruuhkan hellittämiseen ja siihen, että sellaisia sotarikoksia, joihin liittyy seksuaalista väkivaltaa, koskevien syytteiden nostaminen on tehostunut; pitää myönteisenä sellaisten 13 uuden syyttäjän nimittämistä valtion syyttäjänvirastoon, jotka käsittelevät pääasiassa syytteiden nostamista sotarikoksista; kehottaa lisäämään ponnisteluja näiden rikosten tutkimiseksi ja niitä koskevien syytteiden nostamiseksi muun muassa huolehtimalla todistajien suojelun asianmukaisesta tasosta, ottamalla käyttöön uhrien aseman parantamista koskeva valtiollinen ohjelma seksuaalisesta väkivallasta hengissä selvinneet ja kidutuksen sotarikoksen uhrin huomioon ottaen ja toteuttamalla toimia asiaan liittyvien resurssien lisäämiseksi kaikilla tasoilla;
19. panee merkille Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiassa Maktouf ja Damjanović vastaan Bosnia ja Hertsegovina antaman tuomion sekä sen vaikutukset, jotka johtivat oikeuskäytännön muuttamiseen muissa Bosnia ja Hertsegovinan perustuslakituomioistuimissa vireillä olevissa valitustapauksissa myös kansanmurhasyytteiden osalta, minkä seurauksena kymmenen pitkiin vankeusrangaistuksiin tuomittua syytettyä vapautettiin; toistaa, että sotarikoksista tuomitseminen on olennaisen tärkeä tehtävä sekä uhrien että heidän omaistensa vuoksi ja että asiaa olisi siksi harkittava vakavasti, ennen kuin tällaisia vapautuksia toteutetaan; korostaa sen tärkeyttä, että kansalliset viranomaiset toteuttavat tarvittaessa kaikki

aiheelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että uutta oikeuskäsittelyä odottavat, aiemmin tuomitut henkilöt pysyvät vangittuina edellyttäen, että heidän vangitsemisensä on sopusoinnussa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen kanssa, tai toteuttavat muita turvatoimenpiteitä;

20. on huolestunut julkishallinnon rahoituksen kestävydestä, sen hajanaisuudesta ja politisoitumisesta sekä sen uudistamisen edellyttämän poliittisen tahdon puuttumisesta; suhtautuu myönteisesti tiettyihin parannuksiin lainsäädännön yhdenmukaistamista EU:n normeihin koskevassa hallituksen sisäisessä koordinoinnissa, mutta on edelleen huolestunut toimivallan monimutkaisen jakamisen ja myöntämisen mahdollisista vaikutuksista julkiseen palvelutarjontaan; pitää huolestuttavana, että maataloustuotteiden viemiseksi EU:hun tarvittavia kasvinsuojelutestauslaitoksia ei ole kehitetty riittävästi; kehottaa hallitusta tukemaan valtion tason maatalousministeriön perustamista;
21. pitää myönteisenä yhteistyön parantumista kansalaisyhteiskunnan kanssa, mutta kehottaa perustamaan valtion laitosten ja kansalaisjärjestöjen välistä yhteistyötä varten valtiollisia institutionaalisia välineitä, jotka otettaisiin käyttöön entiteettien ja kantoneiden tasolla mahdollisimman pian; kehottaa myös tehostamaan asianmukaisesti ja rakenteellisesti kansalaisyhteiskunnan osallistumista EU:hun liittymistä koskevaan prosessiin; rohkaisee valtiosta riippumattomia järjestöjä lisäämään yhteistyötään ja synergioitaan;
22. korostaa, että Bosnia ja Hertsegovina on ratifioinut ILO:n keskeiset työntekijöiden oikeuksia koskevat yleissopimukset; pitää valitettavana, että työntekijöiden ja ammattiyhdistysten oikeudet ovat edelleen rajalliset, ja kehottaa hallitusta takaamaan nämä oikeudet;
23. on huolestunut julkisen elämän kaikilla tasoilla esiintyvistä runsaasta korruptiosta sekä poliittisten toimijoiden, liike-elämän edustajien sekä tiedotusvälineiden välisistä monimutkaisista yhteyksistä; kehottaa vauhdittamaan korruption torjuntastrategian täytäntöönpanoa ja tehostamaan korruptiotapausten tutkintaa ja niitä koskevia syytetoimia ja tuomioita;
24. pitää myönteisenä Bosnia ja Hertsegovinan federaation hallituksen aikomusta antaa korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan lainsäädäntökokonaisuuden parlamentin käsiteltäväksi; korostaa, että on tärkeää tehdä korruption torjunnasta ehdoton painopistealue, ja kehottaa käynnistämään osallistavan kuulemisprosessin, jossa ovat mukana kaikki sidosryhmät ja asianomaiset instituutiot, jotta lainsäädäntöehdotus saadaan ajan tasalle ja vastaamaan täysimääräisesti unionin säännöstöä ja oikeusasioita koskevaan jäsenneltyyn vuoropuheluun perustuvia suosituksia; on tältä osin tyytyväinen EU:n Bosnia ja Hertsegovinan edustuston antamaan tekniseen tukeen;
25. pitää huolestuttavana, että tehokkaasti toimivien instituutioiden puuttuessa järjestäytyneitä rikollisuutta, rahanpesua ja laitonta ihmis-, huume- ja tavarakauppaa esiintyy edelleen; kiittää naapurimaiden kanssa tehtyä yhteistyötä ja suhtautuu tässä yhteydessä myönteisesti Bosnia ja Hertsegovinan, Montenegron ja Serbian sopimukseen yhteisen koordinoitikeskuksen perustamisesta rajat ylittävän rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi; kehottaa parantamaan rajavalvonnan ja poliisi- ja syyttäväviranomaisten välisen yhteistyön rakenteita ja varmistamaan oikeudellisten toimien entistä tehokkaamman seurannan; kehottaa lainvalvontaelimiä tehostamaan tiedustelutietojen järjestelmällistä keruuta, analysointia ja käyttöä; odottaa hiljattain hyväksytyin todistajien

suojelua koskevan lain, jonka tekninen mukauttaminen on vielä kesken, voimaantulon edistävän myönteistä kehitystä;

26. pitää valitettavana sitä, että Bosnia ja Hertsegovina on edelleenkin naiskaupan alkuperä-, kauttakulku- ja kohdemaana; pitää myönteisenä ihmiskauppaa koskevan uuden strategian ja toimintasuunnitelman hyväksymistä vuosiksi 2013–2015; korostaa, että ihmissalakuljetukseen on omaksuttava kattava, monialainen ja uhrikeskeinen lähestymistapa ja että uhrien tunnistamista on parannettava;
27. pitää huolestuttavana sitä, että naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon alalla on edistytty vain rajallisesti, vaikka asiaa koskevia säännöksiä on otettu käyttöön; kehottaa panemaan asiaan liittyvät säädökset ja politiikat täysimääräisesti täytäntöön myös vaalilain osalta ennen vuonna 2014 pidettäviä seuraavia parlamenttivaaleja ja ryhtymään konkreettisiin toimiin naisten työmarkkinoille ja poliittiseen elämään osallistumisen lisäämiseksi;
28. kehottaa toimivaltaisia viranomaisia aktiivisesti suojelemaan ja edistämään vähemmistöjen ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien oikeuksia, panemaan täytäntöön syrjinnän vastaiset lait ja politiikat ja laatimaan valtiollisen strategian syrjinnän torjumiseksi; vaatii, että poliittiset puolueet ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt sanoutuvat irti syrjinnästä ja edistävät osallistavaa ja suvaitsevaa yhteiskuntaa; pitää huolestuttavana erityisesti homo- ja biseksuaaleja, transsukupuolisia ja intersukupuolisia henkilöitä vastaan kohdistettua vihapuhetta, uhkailua, häirintää ja syrjintää; pitää järkyttävänä Sarajevossa Merlinkan elokuvafestivaalin osanottajiin 1. helmikuuta 2014 kohdistettua raakaa iskua; vaatii tässä yhteydessä viranomaisia tutkimaan iskun perusteellisesti ja varmistamaan, että vastaisuudessa poliisi suojelee vastaavia tilaisuuksia asianmukaisesti; kehottaa EU:n edustustoa, Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia ja poliittisia puolueita tukemaan avoimesti iskun uhreja ja tuomitsemaan tämänkaltaisen toiminnan;
29. kehottaa pyrkimään takaamaan tiedostusvälineiden moniarvoisuuden ja edistämään sitä; on huolestunut jatkuvasti lisääntyvästä tiedotusvälineisiin kohdistetusta poliittisesta ja taloudellisesta painostuksesta sekä toimittajien uhkailusta; korostaa, että avoin ja vapaa tiedotusvälineympäristö on ilmaisunvapauden harjoittamisen kannalta olennainen tekijä; kehottaa ryhtymään toimenpiteisiin turvallisen työskentely-ympäristön järjestämiseksi toimittajille; kehottaa viranomaisia turvaamaan julkisten yleisradioyhtiöiden poliittisen, institutionaalisen ja taloudellisen riippumattomuuden asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti sekä saattamaan digitaalitelevisiolähetysiin siirtymisen päätökseen; kehottaa toteuttamaan lisää toimenpiteitä tasapuolisen tiedonsaannin varmistamiseksi kaikilla virallisilla kielillä ja kaikkien kansanryhmien tasapuolisten oikeuksien takaamiseksi yleisradiotoiminnassa;
30. kehottaa viranomaisia osoittamaan riittävästi resursseja varhaiskasvatukseen, tarjoamaan palveluja vammaisten lasten perheille sekä puuttumaan lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan;
31. kehottaa toimivaltaisia viranomaisia kaikkialla Bosnia ja Hertsegovinassa ja kaikilla tasoilla edistämään määrätietoisesti opetusalan uudistuksia, joilla pyritään parantamaan opetusstandardeja, edistämään osallistavaa ja syrjimätöntä koulutusjärjestelmää ja lopettamaan etninen erottelu opetusalalla (kaksi koulua saman katon alla); kehottaa viranomaisia tukemaan opettajien koulutusta, jotta he saavat lisää taitoja eri etnisiä ryhmiä edustavien oppilaiden kannustamiseksi keskinäiseen kanssakäymiseen, sekä

- tukemaan valmiuksien lisäämiseen tähtääviä pitkän aikavälin ohjelmia; rohkaisee Bosnia ja Hertsegovinan tiedotusvälineitä tekemään tunnetuksi integroitua koulutusta; kehottaa opetusministeriöiden konferenssia luomaan koulutuksen alalle yhdenmukaisemman lainsäädäntökehityksen kaikkialla Bosnia ja Hertsegovinassa, myös lähentämällä opetusohjelmia ja vaatimuksia, mikä on välttämätön askel etnisten yhteisöjen lähentämiseksi; pitää valitettavana, että Bosnia ja Hertsegovinassa ei ole ollut kansallista virastoa, joka olisi voinut osallistua EU:n elinikäisen oppimisen ohjelman johonkin osaan; kehottaa toimivaltaisia viranomaisia perustamaan tällaisen viraston, mikä mahdollistaisi maan osallistumisen edellä mainitun ohjelman seuraajaan, Erasmus+-ohjelmaan;
32. kehottaa viranomaisia varmistamaan romanilasten tasavertaisen pääsyn opetuksen piiriin, tekemään yhteistyötä alan kansalaisjärjestöjen kanssa romaniperheiden kannustamiseksi tukemaan lastensa pääsyä opetuksen piiriin sekä edistämään romanilasten todellista integrointia opetukseen esimerkiksi koulunkäyntivalmiuksia tukevien ohjelmien avulla;
33. pitää myönteisenä federaation asianomaisen ministeriön päätöstä ottaa väliaikaisesti vastuulle kulttuurilaitosten, kuten kansalliskirjaston ja historiallisen museon, rahoittaminen; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan viranomaisia varmistamaan, että seitsemän kansallisen kulttuurilaitoksen, kuten kansallismuseon, taidemuseon, historiallisen museon, kirjallisuus- ja teatterimuseon, elokuva-arkiston, kansalliskirjaston ja näkövammaisten kirjaston, tilanne pyritään ratkaisemaan kiireellisesti, jotta ne saavat asianmukaisen oikeudellisen ja rahoituksellisen aseman; kehottaa etsimään pitkän aikavälin ratkaisun kyseisten laitosten rahoittamiseen;
34. kehottaa vahvistamaan paikallistason koordinoitua, lisäämään avunantajien, sidosryhmien ja paikallisten viranomaisten välistä vuoropuhelua sekä keskittymään kestäviin toimenpiteisiin paluumuuttajien tukemiseksi; pyytää toimia, joilla turvataan pakolaisten ja maan sisäisten pakolaisten paluu kaikille asianomaisille alueille; kehottaa maata selvittämään 7 886 henkilön katoamisen sodan jälkeen aiheuttaman yhä ratkaisemattoman humanitaarisen ongelman sekä parantamaan kadonneita henkilöitä käsittelevän laitoksen työskentelyolosuhteita;
35. osoittaa kunnioituksensa niille yli 430:lle miehelle, naiselle ja lapselle, jotka saivat surmansa sodassa ja joiden jäännökset löydettiin syyskuussa 2013 Tomasican joukkohaudasta lähellä Prijedoria Serbitasavallasta, ja esittää surunvalittelunsa uhrien perheille; vaatii, että hirmuteot tutkitaan perusteellisesti; kehottaa kaikkia henkilöitä, joilla on tietoa vielä löytämättömistä joukkohaudoista, ilmoittamaan niistä viranomaisille samoin kuin tehtiin Tomasican haudan tapauksessa;

Sosioekonomiset kysymykset

36. kehottaa toimivaltaisia viranomaisia lujittamaan kansallisen talouspolitiikan koordinoitua talouskasvun mahdollistamiseksi, käynnistämään lisää rakenneuudistuksia, pitämään kiinni varainhoidon kurinalaisuudesta ja vahvistamaan valtiontalouden tulopuolta; kehottaa niitä myös parantamaan julkisten menojen sekä laajan ja tehottoman julkisen sektorin, jolla on useita päällekkäisiä toimialoja, koostumusta ja tehokkuutta lujittamalla lainsäädäntö- ja sääntelykehystä; on huolestunut lainsäädännön ja korruption torjuntatoimien noudattamisen valvomisen puutteellisuudesta, mikä haittaa liiketoimintaympäristöä, vähentää ulkomailta tulevia investointeja ja pitää osaltaan yllä laajaa harmaata taloutta; toistaa, että on luotava yhtenäinen talousalue ja käynnistettävä yksityistämisen prosessi uudelleen ja vauhditettava sitä julkisen talouden tilan

parantamiseksi ja kilpailun lisäämiseksi; kehottaa viranomaisia tehostamaan ympäristönsuojelua EU:n vaatimusten mukaisesti;

37. pitää huolestuttavana, että maan sosiaaliturvajärjestelyt ovat riittämättömät huolimatta niihin osoitettujen julkisten varojen runsaudesta; korostaa tarvetta yhdenmukaistaa ja uudistaa pirstaloituneita sosiaaliturvajärjestelmiä tasapuolisen kohtelun tarjoamiseksi kaikille kansalaisille vammaiset mukaan lukien; kehottaa hallituksia parantamaan liiketoimintaympäristöä ja toteuttamaan työmarkkinauudistuksia, jotta ne voivat puuttua konkreettisiin taloudellisiin toimenpitein erittäin korkeaan työttömyyteen, joka vaarantaa makrotalouden vakauden; pyytää toteuttamaan lisää toimenpiteitä, joilla helpotetaan lukuisten nuorten työttömien osallistumista työmarkkinoille;

Alueellinen yhteistyö

38. antaa Bosnia ja Hertsegovinalle tunnustusta sen rakentavasta roolista alueellisessa yhteistyössä ja pyytää maata pyrkimään edelleen ratkaisemaan jäljellä olevat raja- ja omistuskiiSTAT naapurimaidensa kanssa; kannattaa suhteiden kehittämistä muihin Euroopan yhdentymisprosessiin osallistuviin maihin;
39. pitää erittäin myönteisinä Bosnia ja Hertsegovinan ja Serbian sitoutumista kahdenvälisen suhteidensa parantamiseen muun muassa allekirjoittamalla luovuttamista ja palauttamista koskevat sopimukset sekä syytteiden nostamiseksi sotarikoksiin, rikoksiin ihmisyyttä vastaan ja kansanmurhaan syyllistyneitä vastaan tehtävää yhteistyötä koskevan pöytäkirjan; pitää myönteisinä Kroatian kanssa tehtyjä kahdenvälisiä rajasopimuksia; kehottaa Bosnia ja Hertsegovinaa tekemään edelleen yhteistyötä komission kanssa väliaikaisen sopimuksen/vakautus- ja assosiaatiosopimuksen mukauttamiseksi varsinkin rajat ylittävään kaupankäyntiin liittyviltä osin, jotta voidaan varmistaa perinteisten kauppavirtojen jatkuminen EU:n jäsenvaltioiden ja Keski-Euroopan vapaakauppasopimuksen kumppanimaiden välillä; kehottaa hyväksymään Kosovon kansalaisten matkustusasiakirjat, jotta he voivat päästä maahan;
40. toistaa tukensa Länsi-Balkanin maiden viisumivapausjärjestelmälle tärkeänä tekijänä niiden yhdentymisprosessissa; kehottaa EU:n jäsenvaltioita lyhentämään Länsi-Balkanin maiden kansalaisten, jotka voivat matkustaa Schengen-alueelle ilman viisumia, turvapaikkamenettelyjä tehokkaana toimenpiteenä perusteettomien turvapaikkahakemusten määrän vähentämiseksi, joskin pitäen edelleen kiinni hakijoiden oikeudesta puolustaa hakemustaan täysimittaisessa haastattelussa; pitää tervetulleensa Saksan uuden koalitionhallituksen aikomusta, jonka se ilmaisi koalition sopimuksessaan maan turvapaikkalainsäädäntöön viitaten, julistaa Bosnia ja Hertsegovina turvalliseksi alkuperämaaksi, jolloin sieltä peräisin olevat hakemukset voidaan käsitellä nopeutetuilla menettelyillä;

o

o o

41. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle / komission varapuheenjohtajalle, neuvostolle, komissiolle, Bosnia ja Hertsegovinan presidenttineuvostolle, Bosnia ja Hertsegovinan ministerineuvostolle, Bosnia ja Hertsegovinan parlamentille ja Bosnia ja Hertsegovinan federaation ja Serbitasavallan hallituksille ja parlamenteille.

